

Секція 5. Продовольча безпека: теоретичні та прикладні аспекти

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

О.О. Кутас

Національний університет харчових технологій

Виробництво продукції тваринництва, зокрема м'яса, є одним з головних питань у вирішенні проблеми продовольчої безпеки та забезпечення населення країни повноцінним харчовим білком. Сьогодні ж рівень виробництва цього цінного продукту не відповідає науково обґрунтованим нормам харчування. У загальному рейтингу споживання м'яса Україна поступається Білорусі, Російській Федерації та навіть Габону й Еквадору [1]. Тоді як показник споживання продукції тваринництва на душу населення є одним з основних, що характеризують добробут нації.

Скотарство – одна з найважливіших галузей тваринництва України. Воно дає найбільший обсяг тваринницької продукції – молока та м'яса. Найбільше ВРХ в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь припадає у Карпатах, лісостепу та на Поліссі, найменше – у степу.

М'ясо великої рогатої худоби має значний попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку та посідає особливе місце в структурі м'ясних ресурсів.

Аналіз динаміки поголів'я ВРХ та виробництва яловичини в Україні показує гостроту продовольчої проблеми.

Існує два джерела збільшення виробництва яловичини – молочне та відносно нове для нашої країни спеціалізоване м'ясне скотарство. Загалом в Україні переважає скотарство молочно-м'ясного напрямку. М'ясо яловичини переважно одержують за рахунок використання на забій поголів'я надремонтного молодняка та вибракуваного поголів'я дорослої худоби молочних і молочно-м'ясних порід. Невелика частина яловичини, яку отримують від м'ясної худоби, у загальному виробництві м'яса істотно не впливає на підвищення рівня його споживання.

В Україні сьогодні на 100 молочних корів припадає 1,6 м'ясної, тоді як у

США, Канаді, Франції – 200-300. Якщо у світі частка яловичини, одержаної від м'ясної худоби, становить 54%, то в Україні – близько 1,7% [2].

Збільшення виробництва і поліпшення якості яловичини неможливе без розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства. Досвід багатьох країн (зокрема, США, Канади, Італії, Франції, Аргентини) показує, що прискорений розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства є значним резервом збільшення виробництва високоякісної яловичини.

М'ясна худоба, порівняно з молочною, має ряд переваг: потребує значно менших витрат на будівництво приміщень і засоби механізації виробничих процесів; менш витратна щодо концентрованих кормів, енергетичних і трудових ресурсів; добре використовує пасовища, відходи рільництва (солому, полову) і переробної промисловості (мелясу, брагу); забезпечує високоякісною сировиною шкіряну, легку і фармацевтичну промисловість.

М'ясне скотарство менш трудомістке порівняно з іншими галузями сільського господарства, його технологія не потребує використання складних машин і обладнання. Важливою його перевагою є і невисока енергомісткість.

У багатьох регіонах України, де є незатребувані земельні площі, при створенні культурних і поліпшенні природних угідь і пасовищ таку можливість можна направити на використання специфічних особливостей м'ясної худоби при її вирощуванні. Ця галузь тваринництва може стати перспективою не лише у забезпеченні високоякісним м'ясом і м'ясопродуктами за науково обґрунтованими нормами харчування, але й у поліпшенні життєвого рівня населення, створенні експортного потенціалу та стратегічних ресурсів України.

В Україні в сучасних умовах внаслідок тривалої фінансово-економічної кризи м'ясне скотарство знаходиться у досить критичному стані. Через ряд об'єктивних і суб'єктивних причин (недостатня забезпеченість кормами, низькі закупівельні ціни на м'ясо яловичини без врахування його якості, відсутність фахівців тощо) широкого розвитку ця галузь не одержала.

Значне зменшення чисельності молочної худоби в Україні (з 8,5 млн. корів у 1990 р. до 2,5 млн. – у 2014 р.) призвело до дефіциту яловичини. Сьогодні для

забезпечення молоком населення країни достатньо 3,4 млн. корів з річним надоєм на рівні 5,7 тис. кг на одну голову. Правильно використовуючи таке поголів'я, можна виробляти до 800 тис. тонн яловичини, тобто 47% від потреби [4]. Нестачу потрібно ліквідувати за допомогою розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства. Для отримання потрібної кількості яловичини його слід довести до 9 млн. голів.

Отже, на початковому етапі збільшити виробництво яловичини можна шляхом поліпшення використання наявного в господарствах поголів'я молочної худоби. У молочному скотарстві країни останніми роками порушено структуру стад. Замість оптимальної частки корів у 35-38% у них за даними 2014 р. було в наявності 55,3%, в т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – 39,3%, у господарствах населення – 62,8% корів [3]. Така ситуація призводить до невисокої частки основного джерела м'яса – телят і молодняка, які залишаються на вирощування чи відгодівлю. Від значної частини телят селяни позбавляються майже відразу після їх народження через бажання заощадити молоко для реалізації та зменшити витрати на вирощування телят.

Отже, нормалізація структури молочного стада збільшить загальне поголів'я ВРХ та обсяги виробництва яловичини. Це найбільш дешевий, доступний і швидкий шлях збільшення виробництва м'яса від наявного в господарствах України молочного поголів'я. Решту яловичини необхідно отримувати шляхом розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, яке на основі використання особливих порід і технологій виробляє лише один вид товарної продукції – телят.

Для збільшення кількості поголів'я м'ясної худоби, підвищення його продуктивності та виробництва якісної яловичини важливе значення має надання державою дотації на утримання кожної продуктивної м'ясної корови шляхом компенсації нормативних витрат на її вирощування. Це практикується у країнах з ринковою економікою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дацко О.Б. Аналіз виробництва та споживання м'яса на одну особу в

Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.16. – С. 212-217.

2. Логоша Р.В. М'ясне скотарство України: стан, тенденції та напрямки його інтенсифікації // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – Т. 2, № 1 (56). – С. 90-96.

3. Тваринництво України 2014: Статистичний збірник. – К.: Державний комітет статистики України, 2015. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

4. Угнівенко А.М. Шляхи вирішення проблеми виробництва яловичини в Україні (стан питання) // Біоресурси і природокористування. – 2013. – Т. 5, випуск 5-6. – С. 76-84.